

Школьная планета

НЕ БУДЗЬ ЧУЖЫНЦАМ НА СВАЁЙ ПЛАНЕЦЕ! № 3

Лістапад 2016

Выданне ДУА "Сярэдняя школа № 2 горада Березіно" Мінскай вобласці

Фінансавая граматынасць

СПЕЦЫЯЛЬНЫ ПРАЕКТ

ФІНАНСАВАЯ АЗБУКА

Фінансавая граматынасць — дастатковы ўзровень ведаў і навыкаў у галіне фінансаў, які дазваляе правільна ацэньваць сітуацыю на рынку і прымаць разумныя рашэнні.

Бюджэт (ад старанармандскага bougette — кашалёк, сумка, мяшок з грашыма) — схема даходаў і выдаткаў пэўнага аб'екта (сям'і, арганізацыі, дзяржавы і г. д.), якая вызначаецца на пэўны перыяд часу, звычайна на адзін год.

Грошы — гэта асаблівы від універсальнага прадукту, які выкарыстоўваецца ў якасці ўсеагульнага эквіваленту, з дапамогай якога выяўляецца кошт усіх іншых тавараў. Грошы ўяўляюць сабой прадукт, які выконвае функцыі сродкаў абмену, плацяжу, вымярэння кошту, назапашвання багацця, вобразна кажучы, "прадукт усіх тавараў".

ПАМЯТНЫЯ МАНЕТЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ -

памятныя манеты, якія выпускаюцца Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь. Металічныя грашовыя знакі з'яўляюцца адным з важных складнікаў паўнаўладнаснай сістэмы грашовага звароту, а таксама сімвалам дзяржаўнасці. Мэтай выпуску памятных манет з'яўляецца прапаганда беларускай дзяржаўнасці, культурнай і гістарычнай спадчыны беларускага народа, яго дасягненняў, а таксама адлюстраванне важнейшых падзей у жыцці краіны.

У рамках сваёй эмісійнай дзейнасці Нацыянальны банк выпускае ў зварот памятныя манеты з каштоўных і некаштоўных металаў, якія распаўсюджваюцца як унутры краіны, так і за мяжой. **Першыя манеты Рэспублікі былі выпушчаныя 27 снежня 1996 года.**

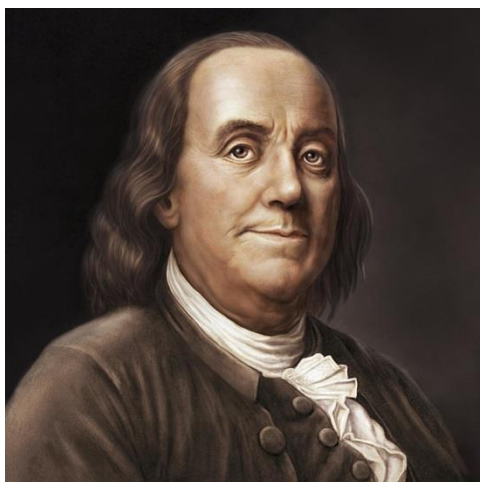

Выпуск манет ажыццяўляецца па чатырох асноўных накірунках:

- Беларусь і сусветная супольнасць;
- гісторыя і культура Беларусі;
- спорт;
- абарона навакольнага асяроддзя.

Выпуск манет ажыццяўляецца серыямі і аўтаномнымі выпускамі. Дызайн большасці манет дубліруецца ў розных металах, што дазваляе задавальняць попыт на памятныя манеты людзей з розным узроўнем даходу.

Па прычыне адсутнасці ў Беларусі ўласнага манетнага двара памятныя манеты Нацыянальнага банка чаканяцца на манетных дварах Польшчы, Расіі, Казахстана, Літвы і Вялікабрытаніі.

“Грошы ніколі не рабілі чалавека больш шчаслівым і ніколі не зрабляць. Чым больш у чалавека ёсць, тым большага ён хоча. Але замест запаўнення вакууму, ён сам яго сабе стварае”.

Бенджамін Франклін (Benjamin Franklin) - амерыканскі палітычны дзеяч, дыпламат, вынаходнік, пісьменнік, журналіст, выдавец. Адзін з лідэраў вайны за незалежнасць ЗША. Партрэт Бенджаміна Франкліна прадстаўлены на стодаляравай купюры федэральнай рэзервавай сістэмы ЗША з 1914 года.

ПАМЯТНЫЯ МАНЕТЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**СЕРЫЯ ПАМЯТНЫХ МАНЕТ "КАЗКІ НАРОДАЎ СВЕТУ"**

З 2005 па 2009 год манетны двор Польшчы для Рэспублікі Беларусь выпускаў прыгожую сярэбраную серыю манет «Казкі народаў свету». Манеты наміналам 20 беларускіх рублёў, срэбра 925 пробы, маса 28,28 г, чыстага металу 26,16 г, дыяметр 38,61 мм, якасць чаканкі "UNC".

На аверсе манеты ўверсе прадстаўлены герб Рэспублікі Беларусь, у цэнтры хлопчык з дзяўчынкай, якія сядзяць на месяцы і трымаюць разгорнутую кнігу, а таксама надпісы з годам выпуску.

Цікавыя факты пра манеты

!!! Назва **«манета»**, цяпер такое звыклае і роднае, з'явілася дзякуючы рымскай багіні Юноне. Усе мы прывыклі выкарыстоўваць манеты ў паўсядзённым жыцці. І мала хто ведае, што родам гэта слова са Старажытнага Рыма і перакладаецца як **«дарадца»**. Там словам «манета» называўся важны тытул, якога была ўдастоена багіня Юнона. А паколькі майстэрні, дзе чаканілі грошы, размяшчаліся менавіта пры яе храмах, то і вырабленая на іх прадукцыя атрымала назву манета. Дарэчы, адсюль і слова **money** – англійская назва грошай.

!!! Манеты бываюць **не толькі круглыя, але і квадратныя**. Ва ўсякім выпадку, такую манету маглі ўбачыць тыя, хто жыў у 1-й палове XVIII стагоддзя. Менавіта ў першай чвэрці гэтага стагоддзя ў свеце з'явілася манета квадратнай формы. Важыла яна 1,5 кг, а кожны бок меў даўжыню 20 см. Так што насіць такія грошы ў кішэні было нялёгка, улічваючы іх вагу і памер.

!!! З'яўленнем слова **«капейка»** мы абавязаны амбіцыям **цара Івана Грознага**. Цяпер яно стала звыклым. Але да часоў Івана Грознага аб такой назве грошай ніхто не чуў. Узнікла яно дзякуючы таму, што на срэбных манетах цар пажадаў чаканіць сваю выяву з дзідай у руцэ. І прыдумаў адпаведную назву – **«грош копейная»**.

!!! Акрамя адкрыцця закона сусветнага прыцягнення, **сэр Ісаак Ньютан** паслужыў чалавецтву яшчэ і тым, што прыдумаў рыфленне на рэбрах манет. Акрамя навуковай дзейнасці ён працаваў пры Каралеўскім манетным двары (узначальваў яго). У той час востра стаяла праблема паддробкі манет. А яшчэ нячыстыя на руку людзі зразалі з іх кавалачкі золата або срэбра. І навуковец прыдумаў рашэнне, якое выкарыстоўваецца і дагэтуль, – рабіць рыфленне на іх рэбрах. Так у манет з'явіліся палосачкі па баках, якія вельмі складана падрабіць. І манеты з тых часоў не абразаюць.

Манета і яе «часткі цела»

Манетка, якую вы носіце ў кішэні, можа аказацца не такой прастай, як здаецца. Дастаньце яе і ўважліва разгледзьце! Нумізматы вылучаюць цэлых 6 структурных частак манеты. Гэта гурт, апушка, борцік, кант, а таксама аверс і рэверс манеты.

Гурт – гэта не што іншае, як рабро манеты. Ён можа быць аформленым альбо неаформленым, усё залежыць ад тэхналогіі вырабу манеты. Гурт можа быць некалькіх відаў: рубчатым, сеткаватым, узорчатым або тэкставым. Для чаго патрэбен гурт? У першую чаргу для таго, каб абараніць манетку ад падрабак. На гурт манеты даволі часта наносіцца гуртовы надпіс.

Значэнне слова «аверс» і «рэверс»

А цяпер прайдзем да разгляду галоўных складнікаў любой манеты – гэта аверс і рэверс.

Аверс манеты – гэта, даслоўна, «звернуты тварам». Паходзіць слова ад лацінскага «adversus».

Аверс – гэта нумізматычны тэрмін, які пазначае асабовую частку манеты, на якой, як правіла, нанесены дзяржаўны герб альбо партрэт манарха ці дзяржаўнага кіраўніка.

Рэверс на той жа лацінскай - «reversus», што азначае «зваротны». У рускай мове гэта слова ўпершыню сустракаецца ў летапісах 1710 года.

Рэверс – гэта нумізматычны тэрмін, які пазначае адваротны, супрацьлеглы аверсу, бок манеты ці медаля.

Апушкаю называюць узнёслую частку манеты, якая акаймоўвае яе па акружнасці. А вось **борцік** – гэта частка гурта ў выглядзе прыпаднятага краю манеты. Ён абараняе манету ад заўчаснага зносу. Хоць борцік можа і адсутнічаць. А вось у некаторых краінах на яго ўскладаецца асаблівая роля – інфарміраваць людзей, якія не бачаць, аб намінале.

«АНАТОМИЯ» МОНЕТЫ

Аверс – гэта...

Гэта можа здацца дзіўным, але ў спецыяльнай нумізматычнай літаратуры няма адзінага меркавання наконт таго, як адрозніваць бакі манет. Адсутнічаюць і дакладныя крытэрыі, па якіх можна было б вызначыць асабовы бок манеты – аверс. Гэта, па сутнасці сваёй, галоўны бок у любой манеце.

Аднак большая частка нумізматычных каталогаў прапануе спіс прыкмет, па якіх вызначаецца аверс. Вось яны:

- выява вядомай асобы (караля, манарха, прэзідэнта);
- герб дзяржавы або эмблема;
- назва краіны, тэрыторыі;
- імя ўладальніка манетнай рэгаліі або банка-эмітэнта.

Аднак бывае так, што герб нанесены на абодва бакі манеты. Як жа ў такім выпадку вызначыць, дзе ў манеткі аверс? Гэта можна зрабіць так: вывучыць абодва герба і прыняць аверсам той бок, на якім змешчаны герб больш высокага рангу.

Калі ж на манеце няма ні аднаго з вышэйпералічаных прыкмет, то тады аверсам трэба лічыць бок, процілеглы баку з пазначэннем наміналу манеты.

Вядома, прасцей за ўсё спачатку вызначыць рэверс. Як правіла, менавіта на яго наносіцца намінал манет.

«Арол» або «рэшка»?

Важна адзначыць, што на фотаздымках прынята размяшчаць спачатку аверс, а затым ужо і рэверс манеты. Дадзенае правіла варта запомніць, бо яно агульнапрынятае для ўсіх без выключэння малюнкаў манетных грошай.

У манархічных краінах Заходняй Еўропы было прынята адлюстроўваць на ўсіх манетах твар манарха, караля. Гэта традыцыя была запазычана ад эпохі Старажытнага Рыма, дзе паступалі сапраўды гэтак жа. І амаль заўсёды аблічча манарха адлюстроўвалася на пярэднім баку манеты (гэта значыць на аверсе).

Традыцыя выяўляць на манетах абліччы кіраўнікоў была заснавана ў часы праўлення Аляксандра Вялікага. І нават пасля

яго смерці на манетах працягвалі чаканіць яго партрэты. Пасля таго як Аляксандр заваяваў Егіпет, ён вырашыў адлюстроўваць сябе на пярэднім баку манет, як бог і цар. Такім чынам ён хацеў “задобрыць” егіпцянаў, якія ўспрымалі сваіх папярэдніх фараонаў за багоў.

Наступныя манархі, якія кіравалі пасля Аляксандра Вялікага, захавалі гэту традыцыю. Іх твары таксама наносіліся на аверс усіх манет.

Вось мы і разабраліся з тым, якія «часткі цела» ёсць у кожнай манеткі. Як можна ўбачыць, адрозніць, дзе аверс, а дзе – рэверс.

ФІНАНСАВАЯ АЗБУКА

Дэнамінацыя (ад лац. denominatio — «перайменаванне») — змена намінальнага кошту грашовых знакаў пасля гіперінфляцыі з мэтай стабілізацыі валюты і спрашчэння разлікаў.

У ходзе дэнамінацыі адбываецца абмен старых грашовых знакаў на новыя, якія маюць, як правіла, меншы намінал. Старыя грашовыя знакі могуць адбірацца з звароту:

- ✓ на працягу некалькіх тыдняў, што прыводзіць да абмену не ўсёй наяўнай на руках грашовай масы;
- ✓ на працягу года або некалькіх гадоў, калі старыя грошы ходзяць адначасова з новымі і паступова выходзяць са звароту.

Дэнамінацыя. Памятка

100 руб = 1 кап		50 000 руб = 5 руб	
200 руб = 2 кап		100 000 руб = 10 руб	
500 руб = 5 кап		200 000 руб = 20 руб	
1 000 руб = 10 кап		500 000 руб = 50 руб	
2 000 руб = 20 кап		1 000 000 руб = 100 руб	
5 000 руб = 50 кап		2 000 000 руб = 200 руб	
10 000 руб = 1 руб		5 000 000 руб = 500 руб	
20 000 руб = 2 руб			

“Многія людзі не задумваюцца аб грошах да тых часоў, пакуль тыя не закончацца. Іншыя вядуць сябе таксама і з часам.”.

Іаган Вольфганг фон Гётэ - нямецкі паэт, дзяржаўны дзеяч і прыродазнавец.

ЧЫТАЦЕ Ё НАСТУПНЫМ НУМАРЫ

- ✓ Электронныя грошы
- ✓ Першыя банкаматы
- ✓ Даходы і расходы
- ✓ Кішэнныя грошы: за ці супраць

“Багацце - не ў валоданні скарбамі, а ва ўменні імі карыстацца”.

Напалеон I Банапарт — імператар французаў ў 1804-1815 гг., вялікі палкаводзец і дзяржаўны дзеяч, заклаў асновы сучаснай французскай дзяржавы.

ДУА “Сярэдняя школа № 2
горада Березіно”
223311
вул. Мультана, 19
Электронная пошта
berezinosch2.edu@tut.by
Сайт школы
berezino2.school.by

Газета “Школьная планета”
выходзіць адзін раз у месяц.
Творчы калектыв клуба
“Юны журналіст”: Дудко
Аляксандра, Жук Вольга,
Вайцяховіч Лізавета,
Власюк Марыя, Маркевіч
Ірына